

EXPERTIZA MĂRFURILOR ȘI MIJLOACELOR DE TRANSPORT CA INSTRUMENT SUPPLEMENTAR DE EFECTUARE A CONTROLULUI VAMAL

Pavel ȚURCAN,
doctor în drept
Octavian CIOBANU,
doctor în drept

SUMMARY

Expertise is an additional and effectively used to perform customs control of goods and vehicles transported across the customs border where there need for special knowledge.

Keywords: research (expertise) customs, customs laboratory, sampling and samples, expert report

REZUMAT

Expertiza este un mijloc suplimentar și eficient folosit la efectuarea controlului vamal al mărfurilor și mijloacelor de transport trecute peste frontiera vamală, în cazul în care apare necesitatea folosirii unor cunoștințe speciale.

Cuvinte-cheie: cercetare (expertiză) vamală, laborator vamal, prelevare de probe și mostre, raportul expertului

Introducere. Cercetarea (expertiza) mărfurilor, a mijloacelor de transport sau a documentelor care conțin date relevante ale acestora se dispune în cazul în care, la efectuarea controlului vamal, sînt necesare cunoștințe speciale pentru elucidarea unor circumstanțe [2]. În practică, în calitate de cunoștințe speciale se consideră acele care au fost obținute prin învățămînt profesional sau experiență practică. În acest sens este important să subliniem că aceste cunoștințe nu includ cunoștințele în domenii generale sau juridice [11, p. 886].

În procesul efectuării expertizei, expertul nu este în drept să rezolve probleme cu caracter juridic. Astfel, este important să se stabilească: a) hotarele ce determină reprezentările speciale ale expertului în știință, tehnică, artă și cunoștințe juridice; b) hotarele ce delimitează reprezentările speciale ale expertului de cunoștințele unanim recunoscute și răspîndite; c) hotarele ce delimitează reprezentările speciale ale expertului într-o expertiză de specialitate de reprezentările expertului din alte ramuri; d) hotarul determinat al cunoștințelor profesionale de experiență de lucru a expertului [14, p. 8].

Metode aplicate și materiale utilizate. În procesul studiului au fost folosite următoarele metode de investigare științifică: analiza logică, analiza comparativă și sinteza. În calitate de materiale au servit

lucrările științifice ale cercetătorilor autohtoni și de peste hotare, precum și legislația în materie a Republicii Moldova.

Rezultate și discuții. Baza legală a unei astfel de cercetări este stipulată în secțiunea 29² din Codul vamal al Republicii Moldova. Astfel, expertiza este o formă specială de cercetare științifico-practică efectuată de experți, cu scopul de a obține o informație veridică, calificată, obiectivă și independentă, necesară pentru luarea unei decizii motivate în probleme sau întrebări discutabile apărute în sfera controlului vamal. Printre scopurile principale ale expertizei se enumeră identificarea mărfurilor prin stabilirea caracteristicilor cu criteriile lor prescrise; determinarea poziției tarifare conform *Nomenclatorului de mărfuri*, precizarea caracteristicilor mărfurilor, destinația, evaluarea acestora în scopuri vamale; determinarea țării de origine a mărfurilor etc. [4, p. 21].

În lume există o diversitate de expertize care au destinație și obiect de cercetare, folosind diferite metode și îndeplinind cele mai dificile sarcini. Scopul comun al acestora este stabilirea adevărului. De exemplu, Laboratorul Vamal Central din Polonia supraveghează concomitent activitatea altor laboratoare din țară și este recunoscut în spațiul Uniunii Europene [3, p. 6]. Laboratorul efectuează controale în vederea declarării corecte a

codului mărfii importate, calității acestora pentru perceperea corectă a accizelor, taxelor vamale și a altor drepturi de import. Anual, circa 60% din totalul tranzacțiilor sînt verificate de acest laborator. Este important că circularea mostrelor în laborator se efectuează prin sistem electronic, fără documente pe suport de hîrtie, cu excepția ultimului rezumat (raportul de încercări) care se transmite clientului.

Totodată, expertizele sînt clasificate în funcție de diverse criterii [12, p. 230]:

- după *scop*, expertizele pot fi: judiciare, care poartă un caracter procesual, și nejudiciare (de ramură);
- după *ramură*, expertizele pot fi: militare, politice, sociologice, tehnice, economice, criminalistice, medicale, merceologice, ecologice ș.a.;
- după *momentul desfășurării*, expertizele se împart în: primare și repetate;
- după *deplinătatea sarcinilor rezolvate*, expertizele pot fi: de bază și suplimentare;
- după *cantitatea obiectelor cercetate*, expertizele pot fi: cu obiect unic și cu obiecte multiple;
- după *numărul experților și modul de activitate*, expertizele pot fi: individuale și colective.

Unul dintre tipurile de expertize aplicate în practică este *expertiza vamală*, care este o cercetare specială științifico-practică desfășurată de către experți în scopul rezolvării unor sarcini în procedură vamală.

La înfăptuirea procedurii vamale sînt rezolvate o totalitate de sarcini fiscale, economice, de control, statistice și de drept, care necesită efectuarea diferitor expertize.

Evidențiem că expertiza vamală înseamnă organizarea și efectuarea cercetărilor înfăptuite de experții vamali și alți experți, folosind cunoștințe speciale științifice pentru rezolvarea sarcinilor în domeniul reglementării vamale [10, p. 156].

Astfel, constatăm că expertiza vamală poate fi atribuită unei clase specifice de expertize, deoarece are elementele distincte: obiect, sarcini și metode de cercetare. În calitate de obiect material al expertizei vamale sînt sursele materiale de informație: mărfuri și obiecte trecute peste frontiera vamală, mostre selectate pentru cercetare; obiecte de contrabandă și de încălcare a regulilor vamale; diferite documente însoțitoare (vamale, juridice și financiare) folosite la perfectarea și controlul vamal.

Potrivit unei păreri [10, p. 156], în scopul realizării controlului vamal se dispun următoarele *tipuri de expertize*: de identificare, merceologică, tehnologică, criminalistică, materială. Considerăm necesar să se completeze această listă cu expertizele propuse de autorul S.V. Halipov, și anume: expertiza obiectelor proprietății intelectuale, expertiza biologică, expertiza aparatului industrial, expertize tehnologice și expertize tehnice de calcul [17, p. 179].

Atragem atenția că, în practică, sînt utilizate preponderent următoarele expertize:

- *de identificare*, prin care se stabilește apartenența mărfii la grupa generică a mărfii și a nomenclaturii de mărfuri, stabilirea trăsăturilor individuale ale mărfurilor, corespunderea mărfii unor elemente calitative caracteristice și descrierii tehnice;

- *chimică*, prin care se stabilește conținutul chimic al obiectului cercetat și coraportul calitativ al diferitelor elemente chimice ale acestuia;

- *tehnologică*, care stabilește posibilitatea amplasării mărfurilor sub un regim vamal de perfecționare,

inclusiv posibilitatea identificării mărfurilor introduse în produsul compensator;

- *merceologică*, prin care se stabilește prețul mărfii în baza unor indicatori calitativi și caracteristici generale;

- *de apreciere a valorii*, adică stabilirea valorii istorice, cultural-artistică și științifice a operelor de artă și a obiectelor de anticariat;

- *criminalistică*, prin care se stabilește veridicitatea documentelor vamale sau de altă natură, importante la efectuarea controlului vamal, a hîrțiilor de valoare, precum și a mijloacelor vamale de identificare [11, p. 887].

Pentru a înțelege mai bine procedura de efectuare a expertizelor vamale, se impune necesitatea clasificării expertizelor în baza unor *criterii*.

Astfel, în funcție de numărul *experților atrași la efectuarea expertizei* se evidențiază următoarele tipuri: expertiza individuală, care se efectuează de către expert în mod individual; expertiza vamală în comisie, ce se desfășoară de un grup de experți vamali de aceeași specialitate; expertiza vamală complexă este expertiza care se desfășoară de un grup de experți în cazurile în care pentru stabilirea circumstanțelor importante pentru controlul vamal sînt necesare cercetări bazate pe cunoștințele diferitor specialiști în limita competenței experților vamali.

După *timpul efectuării expertizei* există expertiză primară, care se efectuează conform dispoziției organului vamal pentru cercetarea obiectelor, probelor și mostrelor; expertiza suplimentară, dispusă în baza unor circumstanțe noi apărute; expertiza repetată, care se înfăptuiește în cazurile dezacordului declarantului, precum și al organului vamal care a dispus expertiza [10, p. 157].

În calitate de obiect al expertizei vamale pot fi problemele generale ale procedurii vamale, faptele concrete și circumstanțele procedurii controlului vamal. Cele mai importante dintre acestea sînt [12, p. 233]:

- determinarea tipului, stării și

destinației obiectului controlului vamal;

- clasificarea mărfurilor conform nomenclatorului marfar;

- aprecierea costului de piață al mărfurilor reieșind din indicatorii calitativi (marcă, clasă, tip);

- identificarea autenticității ștampilelor și sigiliilor vamale și a altor semne de asigurare vamală a mărfurilor și documentelor;

- stabilirea securității ecologice și de exploatare a mărfurilor;

- determinarea componentelor chimice și a structurii fizice a mărfurilor;

- determinarea caracterului mărfii (licențiată, supusă accizului, dublei utilizări);

- identificarea substanțelor narcotice și psihotrope;

- determinarea țării de origine a mărfii;

- diagnosticarea obiectelor din metale prețioase, obiectelor de antichitate și a valorilor de muzeu.

Pentru indicarea motivată a unei expertize este necesar ca și colaboratorul organului vamal, în calitate de inițiator al desfășurării acesteia, în mod obligatoriu, să cunoască bazele teoretice și practice de efectuare a expertizei (obiectul, metodele de cercetare și posibilitățile). Pentru efectuarea expertizelor vamale se folosesc diverse mijloace tehnice și metode de cercetare, o parte dintre care au fost elaborate special pentru scopuri vamale.

Metodele organoleptice presupun analiza bazată pe simțurile sau percepțiile senzoriale ale omului privind trăsăturile definitorii ale substanțelor, care se referă la indicatorii calitativi și de diagnostic. Aceste metode sînt aplicate de mult și cu succes la aprecierea produselor alimentare, substanțelor aromatice, asupra unor mărfuri de larg consum, precum și a pietrelor prețioase.

Cu scopul îmbunătățirii percepțiilor senzoriale, experții folosesc mijloace tehnice speciale. Astfel, pentru mărirea capacității de vizualizare se folosesc ochelarii, lupa, microscopul și alte dispozitive optice. Această metodă organoleptică este cea mai simplă și economică, iar principalul avantaj constă în faptul

că permite diagnosticarea și aprecierea diferitor materiale în mod rapid și fără pricinuire de daune.

Metodele de calcul se bazează pe stabilirea coraportului dintre calitățile teoretice și empirice ale parametrilor mărfurilor. De exemplu, se stabilește coraportul dintre diametrul inserției pietrelor și densitatea acestora.

Metodele instrumentale se bazează pe indiciile mijloacelor tehnice cu ajutorul cărora se determină calitățile fizico-chimice și diferite trăsături ale materialelor. În funcție de specificul stabilit se aplică aparatul și metoda corespunzătoare. Sensibilitatea, precizia și siguranța metodelor instrumentale le depășesc pe cele ale metodelor organoleptice și de calcul. În practica vamală, și-au găsit o aplicare reușită metodele optice, chimice, spectrale, cromatografice, electro-microscopice, de roentgen.

Inițiativa de dispunere a expertizei poate veni atât din partea organului vamal, cât și din partea declarantului sau a altei persoane interesate, iar decizia de efectuare a expertizei este luată de persoana cu funcție de răspundere din cadrul organului vamal [13, p. 306].

Expertiza se efectuează de către experții laboratorului vamal sau de alte instituții de expertiză, ori experți desemnați de organele vamale [15, p. 421]. Prin Ordinul Serviciului Vamal nr. 401-O din 17 octombrie 2007 a fost luată decizia cu privire la crearea laboratorului vamal [8, p. 30].

Pentru desemnarea expertizei mărfurilor în procesul vămii, colaboratorul vamal care efectuează controlul vamal perfectează o cerere pentru cercetări de laborator, conform procedurii stabilite de Serviciul Vamal. În cerere se va indica organul care a inițiat desemnarea cercetării (expertizei); temeiurile pentru care se dispune cercetarea (expertiza); procesul-verbal de prelevare a probelor; obiectele, documentele și alte materiale prezentate expertului, cu mențiunea când și în ce împrejurări au fost descoperite și ridicate; întrebările formulate pentru expert; denumirea laboratorului vamal sau a altor instituții de

expertiză, ori experți desemnați de către organele vamale; procedura de transmitere a obiectelor, a documentelor, a materialelor relevante cercetării (expertizei); procedura de ridicare a concluziilor emise [5].

Conform practicii europene, controlul mărfurilor de către colaboratorii laboratoarelor vamale se efectuează, în particular, în zona de control vamal, pînă la acordarea liberului de vamă, pentru a nu admite pătrunderea pe piață a mărfurilor neconforme, necalitative etc. [1, p. 2].

Colaboratorul vamal care decide să dispună efectuarea cercetărilor (expertizei) este obligat să comunice această decizie titularului mărfurilor sau reprezentantului împuternicit al acestuia, precizînd data și ora la care urmează să se efectueze operațiunea de prelevare a probelor de mărfuri, și să-i explice drepturile și obligațiile.

La efectuarea expertizei, laboratorul vamal urmărește scopul de a:

- identifica mărfurile, prin stabilirea identității caracteristicilor mărfurilor cu criteriile sale prescise;
- determina poziția tarifară a mărfurilor conform *Nomenclaturii de mărfuri*, în vederea emiterii deciziilor tarifare prealabile;
- preciza caracteristicile mărfii, destinația acesteia;
- determina țara de origine a mărfurilor;
- evalua mărfurile în scopuri vamale;
- determina rata de randament a produsului compensatoriu și cantitatea materiei prime utilizate în procesul de producere;
- determina durata ciclului tehnologic de prelucrare a produsului;
- determina cantitatea, integritatea mărfurilor, starea tehnică a utilajelor și a mijloacelor de transport etc.;
- efectua alte tipuri de cercetări (expertize) în scopuri vamale [5].

Evidențiem că procedura efectuării expertizei în linii generale este formată din următoarele etape:

- etapa pregătirii (care include vizualizarea de către expert și prelevarea de mostre);
- etapa analitică (unde obiectul se cercetează de fapt);

- etapa sintetică (în care obiectul se cercetează prin comparație);
- aprecierea rezultatelor și formularea concluziei.

Titularul mărfurilor și reprezentantul împuternicit al acestuia sînt în drept să ia cunoștință de rezultatele expertizei. În cazul în care probele de mărfuri sînt prelevate de titularul mărfurilor sau de reprezentantul împuternicit al acestuia, sau de alt organ de control de stat, aceștia trebuie să informeze organul vamal despre rezultatele obținute.

O etapă importantă pentru efectuarea expertizei este prelevarea de probe și mostre. Astfel, la efectuarea controlului vamal, organul vamal este în drept să preleveze probe și mostre ale mărfurilor pentru a fi supuse cercetării (expertizei) [2]. Prelevarea se efectuează de către colaboratorii vamali, iar după necesitate – în prezența expertului. Probele și mostrele mărfurilor vor fi prelevate în cantități ce nu depășesc necesarul pentru cercetare sau expertiză, inclusiv pentru o eventuală contraexpertiză [7, p. 41].

Prelevarea de probe și mostre pentru efectuarea expertizei la controlul vamal se dispune cu următoarele scopuri:

- depistarea faptelor de declarație falsă a mărfurilor;
- asigurarea corectitudinii calculării și percepției drepturilor de import și de export;
- determinarea mărfurilor incluse în categoria celor asupra cărora sînt stabilite restricții și prohibiții conform legislației [9, p. 56].

Probele prelevate de către organele vamale se împart în trei părți egale: *analitică, de control și de arbitraj* [9, p. 57]. Pentru efectuarea cercetărilor (expertizei) în scopuri vamale, organele vamale vor preleva 3 probe identice din fiecare lot de marfă [6]. Fiecare dintre aceste părți este numerotată în conformitate cu actul de preluare a probelor și mostrelor după forma stabilită și i se atribuie o etichetă de asigurare a păstrării.

Dacă mostrele sînt prelevate în conformitate cu dispozițiile în vigoare, organele vamale nu sînt pasibile de plată sau compensații pentru aceasta, dar suportă costuri-

le analizei sau verificării acestora. Totodată, titularul mărfurilor sau reprezentantul împuternicit al acestuia, precum și organele de control de stat, pot preleva, cu permisiunea organului vamal, probe și mostre de mărfuri aflate sub supraveghere vamală. Această permisiune poate fi oferită numai în cazurile în care prelevările:

a) nu împiedică efectuarea controlului vamal;

b) nu pot influența schimbarea caracteristicilor mărfurilor;

c) nu pot atrage o eschivare de la stingerea obligației vamale sau de la respectarea restricțiilor și interdicțiilor impuse prin legislația în vigoare [2].

Titularul mărfurilor sau reprezentantul împuternicit al acestuia este obligat să acorde asistență colaboratorilor vamali la prelevarea de probe și mostre de mărfuri și să efectueze din contul său operațiuni de încărcare/descărcare, alte operațiuni necesare prelevării, precum și să asigure condiții pentru prelevarea probelor. Iar dacă titularul mărfurilor sau reprezentantul împuternicit al acestuia nu se prezintă, organul vamal prelevă probe și mostre în prezența a cel puțin 2 martori asistenți sau, după caz, și cu participarea expertului.

Un lucru pozitiv este faptul că, în cazul în care organele vamale prelevează probe și mostre de mărfuri pentru cercetare, se acordă liberul de vamă mărfurilor respective înainte de obținerea rezultatelor cercetării, ceea ce permite efectuarea procedurilor de vămuire fără întârziere și nu reține procesul de import/export de mărfuri.

Excepție constituie situațiile în care există motive pentru a nu acorda liberul de vamă, cu condiția că în cazul existenței sau a posibilității apariției unei obligații vamale, aceasta să fi fost deja înscrisă în documentele de plată și achitată sau garantată. Atunci când există temeiuri pentru a nu acorda liberul de vamă, marfa este plasată într-un depozit sub supraveghere vamală, iar toate cheltuielile sînt suportate de declarant.

Este important de specificat că toate cheltuielile aferente prele-

vării de probe și mostre sînt puse în seama declarantului, fapt care scutește organele vamale de cheltuieli suplimentare. La prelevarea probelor și mostrelor de mărfuri se întocmește un proces-verbal de prelevare a probelor în două exemplare, dintre care unul se înmînează titularului mărfurilor sau reprezentantului împuternicit al acestuia.

Declarantul este în drept să micșoreze valoarea mărfii declarate în mărimea valorii probelor și mostrelor, dacă acestea au fost prelevate de organele vamale și nu au fost restituite în termenul stabilit [16, p. 324].

Concluzii. Așadar, expertiza este cel mai eficient mijloc utilizat la efectuarea controlului vamal al mărfurilor și mijloacelor de transport trecute peste frontiera vamală. Specificăm că organul principal care efectuează expertiza este laboratorul vamal, dar nu diminuăm importanța celorlalte laboratoare în care se fac diferite tipuri de cercetări. Diversitatea tipurilor de expertiză face posibilă realizarea cu succes a sarcinilor organului vamal.

Menționăm un lucru pozitiv în activitatea laboratoarelor, și anume dotarea acestora cu tehnică și utilaje de ultimă generație. Toate acestea contribuie într-o măsură substanțială la asigurarea legislației vamale, adică la realizarea politicii vamale și comerciale a statului, și apropie, totodată, Republica Moldova de îndeplinirea angajamentelor de aderare la UE.

Referințe bibliografice

1. Cainarean E. Rolul Laboratorului vamal în asigurarea securității economice a Republicii Moldova. În: Revista „Vama”, publicație periodică a Serviciului Vamal, septembrie/octombrie 2010, nr. 5(17), p. 2-3.

2. Codul vamal al Republicii Moldova, nr. 1149-XIV din 20.07.2000. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, ediție specială din 01.01.2007.

3. Experiența europeană în domeniul controlului la frontieră a exportului/importului. În: Revista „Vama”, publicație periodică a Serviciului Vamal, septembrie/octombrie 2010, nr. 5(14), p. 6-7.

4. Noi prevederi de prelevare a probelor de mărfuri pentru cercetări în

scopuri vamale. În: Revista „Vama”, publicație periodică a Serviciului Vamal, mai/iunie 2010, nr. 3(15), p. 21.

5. Ordinul Serviciului Vamal nr. 199-O din 24.05.2010 cu privire la aprobarea Instrucțiunii privind prelevarea probelor și efectuarea cercetărilor (expertizei) mărfurilor în scopuri vamale. <http://www.customs.gov.md/ro/content/directia-cercetarea-si-expertiza-marfurilor-laboratorul-vamal>

6. Ordinul Serviciului Vamal nr. 331-O din 8.06.2013 privind aprobarea Normelor metodologice cu privire la cantitatea minimă a probelor de mărfuri, necesară pentru efectuarea cercetării/expertizei în scopuri vamale. <http://www.customs.gov.md/ro/content/directia-cercetarea-si-expertiza-marfurilor-laboratorul-vamal>

7. Pojoga Ș. Expertiza mărfurilor în laboratorul vamal. În: Revista „Vama”, publicație periodică a Serviciului Vamal, mai/iunie 2009, nr. 3(10), p. 38-42.

8. Pojoga Ș. Laboratorul Serviciului Vamal: primii pași de activitate. În: Revista „Vama”, publicație periodică a Serviciului Vamal, martie/aprilie 2009, nr. 2(9), p. 30-33.

9. Богомолова А.А. Таможенное право. Конспект лекций. Москва: Юрайт, 2010, 169 с.

10. Горбухов В.А. Таможенное право России. Учебное пособие. Москва: Омега-Л, 2012, 200 с.

11. Комментарий к Таможенному кодексу Российской Федерации. Под ред. Козырина А.Н. Москва: ТК-Велби, 2004, 1056 с.

12. Основы таможенного дела. Учебник. Под редакцией В.Г. Драганова. Москва: ОАО Изд-во Экономика, 1998, 687 с.

13. Таможенное право. Учебник. Отв. ред. Ноздрачев А.Ф. Ин-т законодательства и сравнительного правоведения при Правительстве Российской Федерации. Москва: Волтерс Клувер, 2007, 688 с.

14. Таскаев В.И. Практика применения специальных познаний в процессе таможенного контроля. Монография. Владивосток: РИО Владивостокского филиала Российской таможенной академии, 2013, 172 с.

15. Толкушкин А.В. Таможенное дело. Учебник, 3-е изд. перераб. и доп. Москва: ЮРАЙТ, 2010, 421 с.

16. Толкушкин А.В. Таможенное дело. Учебник. Москва: ЮРАЙТ, 2008, 453 с.

17. Халипов С.В. Таможенное право. Учебник, 5-е изд., переработ. и доп. Москва: Юрайт, 2011, 396 с.